

LIFE, LIMITS AND WORRY IN THE NOVEL *LIFE ON A PLATFORM* BY OCTAVIAN PALER

SZILÁGYI (SZÖVÉRFI) Judit-Mária
 “Petru Maior” University of Târgu-Mureș

Abstract: This study proposes a descriptive-analytical analysis of the novel Life on a Platform by Octavian Paler, being presented from three aspects: the confessions of a worried man, Biography and the aesthetics of an antique/ethical man and Limits – restlessness/alterity in the grammar of the character. We will have the novel Life on a Platform in focus.

Keywords are: problematized conscience, Life on a Platform, alterity, confession, identity, psychic

În această lucrare se vizează o analiză descriptiv-analitică asupra romanului *Viața pe un peron* de Octavian Paler fiind prezentat romanul din trei aspecte: confesiunea unui om frământat, Biografia și estetica unui om antic/etic și Limite - frământări/alteritate în gramatica personajului.

Și în romanul *Viața pe un peron*, Octavian Paler adoptă tonul confesiv, dar aici însă nu mai este atât de ușor de descifrat legătura dintre mesajul pe care dorește să ni-l transmită și eul creator. Totuși la nivel interpretativ se pot urmări legături adânci între cele două elemente enunțate.

Pornind de la autorul romanului și de la latura lui subiectivă¹ și confesivă, trebuie analizată, în primul rând, legătura lui cu realul, despre care Eugen Simion afirmă în lucrarea *Scriitori români de azi* că „Din cărțile pe care le-a publicat și din însemnările cu caracter direct subiectiv dedusem că spiritul eseistului nu cunoaște foamea de real și că se simte mai bine [. . .] în parable, mituri.”²

Romanul prezintă mai multe planuri narrative, dar, bineînțeles că derularea cronologică nu se poate urmări, în cele 31 de capitole avem un singur personaj real și unul imaginar. Narratorul este un personaj-narator care la persoana I încearcă să analizeze lumea și să se autoanalizeze. Nu cunoaștem numele acestui personaj, aflăm despre el doar că este un profesor de istorie. Poate latura această a vieții în care oamenii cunosc numele, prenumele, adresa, poate numărul de telefon al anumitor personaje, pentru personajul nostru nu are relevanță, pentru el latura interioară are o importanță majoră pe tot parcursul romanului.

Cel mai important aspect al acestui roman este poate scriitura, deoarece eroul fiind singur, izolat într-o gară pustie, începe să scrie „scriu cum aș vorbi. În jurul meu e pustiu, iar omul dacă nu vorbește uneori, moare, nu-i așa?”³ Astfel debutează personajul-narator al romanului, căruia îi este frică în această gară părăsită, în care i se pară că e într-o grotă. Singur într-o grotă, așteptând de zile întregi apariția Eleonorei, care întârzie, îi este frică. El se simte

¹Eugen Simion, *Scriitori români de azi*, vol. III., Editura Cartea Românească, București, 1984, p. 515.

²*Ibidem*, p. 515

³Octavian Paler, *Viața pe un peron*, Editura Jurnalul Național, București, 2009, p. 23.

ca o creatură, pe jumătate sfânt, pe jumătate șobolan⁴; „în el sălășluiesc un *Dumnezeu* care nu vorbește și o *Fiară* care îl contestă pe cel dintâi.”⁵ Această latură duală sugerează duplicitatea interioară a ființei, care este într-o continuă luptă, într-o continuă confruntare lăuntrică. Această frământare poate fi din cauza așteptării, așteptarea ca o formă a ezitării poate, într-o lume în care individul nu se mai găsește. Lumea pentru el este simbolizată de această gară pustie, care poate fi tocmai destinul. Astfel ajungem să corelăm drumul din viață al acestui individ prezentat în roman și motoul de la începutul romanului, o frază scoasă din Wilhelm von Humboldt, „Modul în care un om își acceptă destinul este mai important decât însuși destinul său.”⁶ Gara, fiind lumea exterioară în care personajul-narator, profesor de istorie, nu mai poate acționa. La nivelul autorului, putem afirma că acest personaj din acest roman este un alter-ego al lui Octavian Paler, care nu mai poate trăi în acel mediu social-politic în care se mișcase în aceea perioadă, simțindu-se că se sufocă, din cauza lipsei de libertate. Astfel, eroul nostru și autorul romanului, neputând trăi libertatea exterioară, fiind limitați, doresc să realizeze o altă formă a libertății, cea interioară. Această formă de libertate poate fi scriitura, care pentru scriitorul Octavian Paler este esențială, fiind o formă de comunicare a sinelui cu sinele și cu exteriorul.

Izolarea de lume, singurătatea în această gară părăsită de unde nu pornește niciun tren și unde nu ajunge niciunul, poate fi o izolare de lumea exterioară, o claustrare în sine. Nu întâmplător se vorbește despre „globurile de sticlă”, măștile de sticlă prin care nu se infiltrează nimic în individ din lumea exterioară. Totodată, izolarea devine o tăcere, care pentru autor este o taină, un mister. Așteptarea e plină de speranță, dar în același timp și de eșec. Eșecurile personajului se leagă de pasiunile sale deoarece fiecare pasiune a lui se va finaliza printr-un eșec „La drept vorbind, toată viața mea e un șir de pasiuni eșuate.”⁷

Astfel personajul întruchipează lupta eternă dintre speranță și teama de ratare. Totul devine pentru el un proces, toate procesele îl determină să se dedubleze și să analizeze lucrurile din mai multe laturi, dar acest lucru îl și determină, ca și pe șahul orb, să de scindeze în două, ceea ce pe termen lung aduce o nerezolvare a faptelor. Astfel singura „scăpare” pentru omul aflat „supt vremii”⁸ este nevoia de comunicare a individului prin scriitură, ceea ce pentru Octavian Paler este o vocație. Dar din moment ce vorbim de un roman subversiv, rostirea trebuie să capete învelișul parabolei.

În următoarele părți sunt prezentate îmblânzitorii de cobre, dresorii de câini, mangustele imperfecte. Aceste „personaje” sunt ipotetic prezentate ca niște personaje ale regimului totalitar. Aceste personaje și toată această prezentare a lor pare o alunecare în vis, in

⁴A se vedea legenda din cultura indică conform căreia Potrivit legendei, în 1463 fiul vitreg al Karni Mata a vrut să bea apă dintr-un iaz, dar nu a putut să se țină, a căzut în apă și s-a înecat. Atunci femeia a apelat la zeul morții Yama, cu rugămintea de a-l întoarce copilul, însă zeul crud și viclean a refuzat. Ca răspuns, sfânta supărată a luat de la el sufletele tuturor rudelor sale de sânge și în plus, a declarat că niciodată bărbații care aparțin castei, nu vor merge în regatul Yama și vor trăi în corpurile șobolanilor. Temporar. Pentru o singură viață. Iar, fiind născuți data viitoare, vor deveni din nou oameni. Așacă, nu este surprinzător faptul că, în Denshoke din timpurile vechi, șobolanii sunt tratați cu tot respectul. Chiar și templul a fost montat în cinstea lor.

⁵Eugen Simion, *Op. cit.*, p. 524.

⁶ Octavian Paler, *Op. cit.*, moto de la începutul romanului

⁷Octavian Paler, *Op. cit.*, p. 29.

⁸Cristina Burtea-Cioroianu, *Octavian Paler - studiu monografic*, Editura Aius, Craiova, 2012, p. 91.

lumea imaginară, prin care eul poate evada din ghearele unui regim care îl sugrumă din cauza lipsei de libertate.

Aceste elemente ale imaginarului sunt necesare ca mesajul să conțină învelisul necesar, dar, în același timp, dezvăluind semnificațiile elementelor-parabole, putem distinge adevăratele semnificații dintre individ și regim, și dintre adevăratul creator și om Paler.

Biografia și estetica unui om antic/etic

Eugen Simion în lucrarea *Scritori români de azi*, constată că Octavian Paler este un „om de munte”⁹ astfel „are în el o îndârjire de ascet laic și spiritul lui este mesianic”¹⁰. Pronind de la această premisă, fiind două aspecte importante din biografia autorului încercăm o analiză asupra romanului *Viața pe un peron* sub aspect biografic și sub estetica unui om etic care întotdeauna se raportează la modele antice, acestea din urmă fiind modelele lui în viață.

Criticul Charles–Augustin Sainte-Beuve, prin teoriile sale despre istoria și critica literară vorbește despre critica biografistă, afirmând „În materie de critică și istorie literară nu există, mi se pare, lectură mai distractivă, mai desfătătoare și în același timp mai fecundă în învățăminte de tot felul decât biografiile bine alcătuite ale oamenilor mari [. . .]; să-l urmărești în intimitatea și în obiceiurile sale...”¹¹ Astfel dacă dorim o analiză biografistă asupra operei *Viața de un peron* trebuie să găsim coordonatele centrale din viața lui Octavian Paler care ar fi prezentate în paginile acestui roman, sau eventualele legături dintre biografia lui și acest roman existențial¹², la toate nivelurile.

Despre aspectele de autobiografie ai autorului putem afirma că lumea lui mirifică pentru totdeauna este localitatea în care s-a născut, comuna Lisa din apropierea munților Făgăraș. Acest mediu este elementul germinator pentru Paler. Totuși marea parte a vieții sale o petrece la București și într-un interviu oferit revistei *Cultura* în data de 10 august 2006 afirmă, „Nu intru în categoria celor care idilizează satul.”¹³ Tot aici afirmă că „Nu cred că mai am suflet de orășean, dar nu cred că mai am nici suflet de țaran. E un fel de promiscuitate.”¹⁴ Poate adevăratul spațiu identitar pentru Octavian Paler nu este neapărat legat de locul unde își petrece majoritatea timpului, ci de un alt spațiu unde întotdeauna se poate renaște sau unde spiritul lui poate ajunge. Iar acest spațiu nu este altul decât marea și mitologia¹⁵. Ajungând la

⁹Eugen Simion, *Op. cit.*, p. 515.

¹⁰*Ibidem*, p. 515.

¹¹Sainte-Beuve, *Pagini de critică*, în românește de M. Roșca, Prefață de Elena Vianu, Editura de stat pentru Literatură și artă, București, 1958, p. 43.

¹²Cf. Cristina Burtea-Cioroianu, *Op. cit.*, p. 91.

¹³Simona Chețan, *30 de interviuri eveniment*, Editura Tritonic, București, 2008, p. 14.

¹⁴*Ibidem*, p. 14.

¹⁵A se vedea legătura dintre simbolul mării și mitologie în următoarele secvențe:1. „Marea înseamnă enorm pentru mine. Dacă n-aș fi venit, aș fi căpătat o psihologie de infirm. Ar fi trebuit să mă consolez cu ideea că marea ține de trecut. Pentru totdeauna! Și nu mă văd în stare, deocamdată, de așa ceva.” 2. „La mare, eu [...]Mă desprind de problemele curente.” 3. „[...] , la mare, totul se simplifică [...]. N-aș zice că devin «altul»la mare. Dar cu siguranță, devin «altfel»[...]Am o stare de beție superficială care-mi relatează inhibițiile și mă curăță, parcă, de zgură.[...]. Și nu cunosc o terapie mai radicală pentru oboseala mea nervoasă.” 4. „[...] mă uit [...], spre marea taină a mării. La ceasul în care se îngână ziua cu noaptea, marea are ceva ciudat. Pe apele ei suflă parcă duhul Genezei. Valurile spală țărâmul cu o nepăsare grea, inertială și am senzația stranie că mă aflu înainte de apariția vieții pe Pământ.” 5. „Oricum, dacă noi suntem opera lui Dumnezeu, marea este capodopera Lui. Din patru elemente (apă, soare, nisip, aer), nimic mai mult, se creează, prin nu știu ce mister, o magie și o mitologie. Nu

această revelație putem analiza legăturile care se stabilesc între aceste două coordonate esențiale pentru autor. Interpretarea poate fi adâncită, deoarece marea poate fi necunoscutul, esența ascunsă dintr-un destin aflat în imposibilitatea de a se regăsi în zăbucium, vervă, mulțime și colectivitate. Pentru el marea rămâne înfăptuirea sinelui după noile coordonate imperios cerute de destin. Totodată, marea este o terapie pentru sufletul autorului, „La ceasul în care se îngână ziua cu noaptea, marea are ceva ciudat. Pe apele ei suflă parcă duhul Genezei”¹⁶; în același timp marea poate fi elementul esențial al existenței, dacă ne referim la apa-maternă, „Marea este pentru toți oamenii dintre cele mai mari și mai constante simboluri ale maternității.”¹⁷ Aventura identitară convoacă amintirea, originea, autocreația și, nu în ultimul rând, propensiunea spre celălalt-viitor. Marea poate fi simbolul creației care se ia sau care este luată drept creator¹⁸ pentru Octavian Paler, marea este un înfăptuitor al oglinirii asemenea scriiturii diaristice. Marea are valențe demiurgice deoarece, scaldându-se în apele mării, Paler are impresia că renaște de fiecare dată. În același timp este și spațiul vieții fiindcă se întâmplă ceva inexplicabil de fiecare dată când intră în contact direct cu apa mării; pentru el marea e o taumatologie¹⁹ inepuizabilă. Magia aceasta ține de latura romantică a personalității autorului care se poate demonstra pe parcursul primei părți, unde încearcă să demonstreze că romanticii au recreat clasicitatea antică.²⁰

Totuși la mare reușește să se regăsească. Acea căutare de sine la mare parcă nu e atât de adâncită, precum e în alte scrieri, marea e „o magie, o mitologie”, care îi oferă un peisaj simplu și, în același timp de un „desfrâu luminos”²¹. Apolinicul și dionisiacul se întrepătrund în valul depărtării și al apropierii. Jocul distanțelor și al atitudinilor sunt manifestări ale relației eu - străin și, implicit, ale comunicării spectrale.

Octavian Paler consideră, că, „dacă noi suntem opera lui Dumnezeu atunci marea este capodopera lui” deoarece din patru elemente apă, soare, nisip, aer se creează o mitologie. La mare „trupul devine singurul adevăr”²²

Prin referirile mitologice autorul își propune să retrăiască unele mistere autentice deoarece el simțindu-se străin în lumea lui, tot mereu, caută un univers unde, el ca individ, ar putea să trăiască autentic, pentru că aici pe această lume el se simte un stăin: „oricum, mă tem că viața mea a devenit, de mai multă vreme, un fel de imitație de viață. Și-a pierdut autenticitatea, pe care o regăsesc aici, la mare, cu o înfinită recunoștință.”²³ Misterul, cuvântul

cunosc un peisaj care să fie atât de simplu și, în același timp, de un desfrâu luminos.[...]Aici trupul devine singurul adevăr. Dar cu atât mai ușor comsimți că Afrodita putea ieși numai dintr-o mare.” 6. „ Spre deosebire de zei, noi amestecăm dragostea cu disperarea. O dată mai mult, înțeleg de ce iubesc marea cum iubești o femeie. Dar o iubesc și ca pe un loc de exil. Căci marea n-are vârstă. Ea nu e din nici un secol. Și n-are amintiri. Uneori, mă simt chiar puțin caraghios aici cu specialitatea mea de «rentier»al memoriei. [...] Nu mă pot sătura de mare într-o săptămână. [...] e ceva sfâșietor de frumos în spectacolul unei mări incendiate de soare, în stare să intimideze luciditățile cele mai rele.” 7. „Măine, voi fi primul pe plajă. Întotdeauna am procedat așa în ultima zi. M-am dus să înot înainte de micul dejun, în apa încă «netrezită» din pâcelele nopții. Ai, atunci, o senzație ciudată, despicând apa cu brațele. Parcă o deștepti din somn.”

¹⁶*Idem*, p. 12.

¹⁷Gaston Bachelard, *Apa și visele*, editura Univers, București, 1995, p. 131.

¹⁸Chevalier Jean, Alain Gheerbrant, *Dicționarul de simboluri*, vol 2. Editura Artemis, București, 1993, p. 270.

¹⁹Octavian Paler, *Aventuri solitare*, Editura Albatros, București, 1996, p. 13.

²⁰*Ibidem*, p. 15.

²¹*Ibidem*, p. 44.

²²*Ibidem*, p. 43.

²³*Ibidem*, p. 20.

și miticul se întrepătrund pentru a dobândi autenticitatea trăirii. În acest sens „Poate că nu există un mijloc mai bun pentru a ascunde un mister decât acela de a discuta despre el.”²⁴ „Tot ce aș putea accepta e că ambiguitatea își lasă deplină libertate să alegi, ca la Delfi, și că firul Ariadnei i-a fost de folos lui Tezeu tocmai fiindcă s-a răsucit după meandrele labirintului.”²⁵ De la firul Ariadnei, la Tezeu, La Adonis, la Ajax, la Agamemnon, la Helena, la Artemis, la Ulise, Orfeu, Penelopa enumerarea lor va produce o cuprindere a infinitului, ce completează infinitul atras de mare. Și exegeza autorului surprinde această desfășurare de forță mitologică: „[...] rememorând episoade, fapte, evenimente din bogatele-i lecturi despre antichitate. Se perind astfel, prin fața noastră, Pitagora, Heraclit, Eschyl, Sofocle, Euripide (celebru prin grotă-i de la Salamani unde și-a gândit cea mai mare parte a pieselor sale de teatru și a morții sale cumplite: refugiat la bătrânețe în Macedonia, la Pella, la curtea lui Archelaos, este sfâșiat de câinii asmuțiți asupra-i, de nobilii macedoniei semibarbari, cărora dramaturgul le criticase moravurile fruste), meditează la cultul măsurii, al căderii în hybris, la soarta cărților, în genere, a Bibliotecii din Pergam dăruită Cleopatrei, regina poliglotă, de către Antoniu, într-un exces de tandrețe, la oracolul din Delphi etc.”²⁶

Precizările de mai sus ne demonstrează legătura generică dintre Octavian Paler, marea și mitologia, astfel putem demonstra că aspectul biografic al eului creator este strâns legat de mare și de aspectele mitologice din toate operele sale. Omul antic este acel Octavian Paler care nu poate vedea lumea doar prin prisma valorilor antice, una dintre acestea fiind adevărul despre care în romanul *Viața pe un peron* încearcă să ne vorbească prin procesele sale închipuite. Căutarea adevărului este un rezultat al lipsei de libertate, deoarece mediul istoric nu-i permitea acest lucru. Restrângerile din acea perioadă îi cauzează mustrări de conștiință, deoarece pentru moralistul Paler, valorile cele mai importante erau Binele, Adevărul, Frumosul, Libertatea.

Pentru a putea vorbi despre omul etic, trebuie să ne amintim de etica lui Emmanuel Levinas, conform căreia omul etic trebuie să fie în relație directă cu religia, deoarece relația etică este prin excelență religioasă, relația cu celălalt introduce transcendența. Astfel religia deschide drumul eticii. Bineînțeles că teoriile legate de etică sunt strâns legate de teoriile alterității. Astfel

„străpungerea pe care o săvârșește Levinas cu ajutorul fenomenologiei este, cum se știe, în domeniul eticii, pe care o pune înaintea ontologiei, ca filozofia prima. Nu ființa, identitatea, ci chipul, chipulceluilalt, alteritateaprimeaza. Aici el dezvoltafilonuliudaiccontemporan, corectândviziuneabuberiana din EusiTu, sistemul dialogic de parteneriat, „echitabil“, susținândasimetria, punându-l peCelălaltînaintea Mea, cu risculasumat al încălcării „legilorfirii“. Celălalt nu e infernul, ca la Sartré, ci legăturanostă cu transcendentul: în el vădchipulluiDumnezeu, nu un chip particular, ci chipulinfinit. „Sacralnu se manifestădecâtacolondeomulilrecunoașteșiilacceptăpecelălalt“. Ni se propunesimultanunumanismși o metafizicăurmând „calearegală a eticii“. Relația cu Dumnezeu nu e directă, ci intermediată, dar nu de substitute, ci de aproapelenostru. Spune-mi cum teporti cu ceilalți, ca să-ți spun înceraporturiești cu Dumnezeu! Adevăratacorelațiedintre

²⁴ *Ibidem*, p. 63.

²⁵ *Ibidem*, pp. 70-71.

²⁶ Ionel Savistescu, „Octavian Paler, Aventuri solitare”, în *Ateneu*, 34, nr. 1, 1997, p. 5.

om și Dumnezeu depinde, deci, de relația de la om la om, în care omul își asumă deplină responsabilitate, ca și cum nu ar fi un Dumnezeu care să poartă. Cu alte cuvinte: „făcete trebuie să faci dacă vrei ca El să te ajute!”²⁷

Aceste considerații ne dezvăluie teoriile legate de omul etic, care în cazul operei lui Octavian Paler trebuie analizate în contextual teoriei alterității. Individul întotdeauna încearcă să se raporteze la celălalt. Teoreticienii culturii, antropologii și filozofii propun numeroase definiții ale conceptului, încercând să surprindă esența unei manifestări complexe și vaste – raportul identitate-alteritate. De exemplu, Tzvetan Todorov în lucrarea *Cucerirea Americii. Problema celuilalt*, afirmă la adresa alterității că „cunoașterea de sine trece prin cunoașterea celuilalt.”²⁸

După Todorov Tzvetan există trei axe diferite ale problematicii alterității: planul axiologic, planul praxiologic și planul epistemic. Planul axiologic (o judecată de valoare) vizează legătura dintre eu și celălalt, dar, în același timp, nu numai legătura, ci și modul cum mă raportez la celălalt și la cum este, bun sau rău, îl iubesc sau nu-l iubesc, îmi este egal sau îmi este inferior.

În planul praxiologic (acțiunea de apropiere sau depărtare față de celălalt) e vorba de faptul că dacă îmbrățișez valorile celuilalt, mă identific cu el, sau îl asimilez pe celălalt mie, îi impun propria-mi imagine. În planul epistemic nu există nici un absolut, ci o gradare infinită între stări de cunoaștere, mai mult sau mai puțin complexe.

Există bineînțeles și afinități între cele trei planuri, dar nicio implicație riguroasă, așa încât nu putem deci să-l reducem *unul la celălalt*, nici să-l prevedem pe *unul* pornind de la *celălalt*.²⁹ De asemenea, într-un studiu teoretic amplu, Marc Guillaume și Baudrillard sunt de părere că *altul (l'autre)*, fiind de orice natură, străin, imigrant sau marginal, poate fi de aceeași natură. El numește două tipuri de alteritate radicală, una care poate fi asimilată și cealaltă inasimilabilă „în fiecare altul (autre) există Celălalt (autrui) – ceea ce nu este eu, ceea ce este diferit de mine, dar pe care-l pot înțelege, chiar asimila – și există de asemenea o alteritate radicală, inasimilabilă, incomprehensibilă și chiar inimaginabilă.”³⁰ Se vorbește despre trei tipuri de alteritate: alteritate umană (dintre diferiți oameni), alteritate dinăuntrul nostru (de la Sigmund Freud încoace a primit numele de inconștient) și alteritatea altor spații, care pot fi cosmice sau chiar a mașinii.³¹

Marc Guillaume dezbată elipsa altului, despre a-l lua pe altul drept Celălalt, a-l reduce pe altul la Celălalt, făcând referiri la studiul lui Simmel din 1905, intitulat *Digresiuni despre străin*, unde acesta abordează conceptul de străin, care după o anumită axă poate fi foarte departe iar, după o altă axă, foarte aproape³², adică străinul poate fi altul sau Celălalt, poate exista o distanță între eu-altul, eu-celălalt, dar, în același timp, această distanță poate să se diminueze în totalitate pentru că ajunge la un raport cu totul aparte, pentru că cel mai îndepărtat este și cel mai aproape. Străinul este în același timp cel care e aproape și departe,

²⁷http://www.observatorcultural.ro/Emmanuel-Levinas-Etica-Prima*articleID_8070-articles_details.html

²⁸Cf. Tzvetan Todorov, *Cucerirea Americii. Problema celuilalt*, trad. de Magda Jeanrenaud, Editura Institutul European, Iași, 1994, p. 176.

²⁹*Ibidem*, p. 173.

³⁰Jean Baudrillard, Marc Guillaume, *Figuri ale alterității*, trad. de Ciprian Mihali, Colectia „Studii”, Editura Paralela 45, Pitești București, 2002, p. 6.

³¹*Ibidem*, p. 11.

³²*Ibidem*, pp. 13-15.

Însă acest lucru nu înseamnă neapărat că există o distanță geografică sau culturală, ci, mai degrabă, că e vorba de o trecere a frontierei. Statutul de străin este acela al cuiva care nu e judecător și parte, care nu e parțial în dezbateri și conflicte, care nu va rămâne permanent angajat în vecinătatea noastră socială, el poate, prin urmare, să fie un judecător imparțial, să ia o distanță, permițându-i să observe mai bine conflictele sau situațiile care nu-l privesc în mod durabil. Această distanță îi permite o *proximitate*³³, îi permite să fie chemat într-o poziție de arbitru și chiar mai adesea, într-o poziție de confesor.

Dacă în cazul scrierilor lui Octavian Paler, în care confesiunea este principala modalitate de expunere, *altul* este jurnalul, în cazul romanului *Viața pe un peron*, *altul* poate fi partenerul de șah, judecătorul, femeia de la frizerie, Eleonora etc. Important e că, raportarea la celălalt, se face prin prisma acelui om, care asteaptă însingurat și nu își pierde încrederea în ceea ce e frumos și adevărat. Aceste două valori îl călăuzesc până la sfârșitul romanului. Încrederea în frumos îl duce cu gândul întotdeauna la lumină, la mare, cele două simboluri esențiale pentru autor, iar adevărul îl determină să vadă totul la nivel de proces, și să simtă nevoia de a face dreptate.

Nevoie de dreptate e strâns legată de nevoia de libertate. De aceea vrea să facă dreptate și se scufundă în acele procese inventate, deoarece dorește să trăiască într-un mediu în care există justiție, în care există încrederea individului că adevărul va ieși la iveală. Aici intervine aspectul de parabolă, profesorul de istorie mișcându-se într-o lume în care nu se poate face dreptate pentru că acesta nu este o valoare care era promovată de sistem, simte că menirea lui este de a se lupta împotriva acestei lumi devalorificate, decăzute moral. Astfel ar fi în stare să facă orice pentru a păstra sau a readuce aceste valori, dar chiar dacă „Acum atacăm chiar unicitatea ființei mele” sau „Dintr-odată, ființa mea s-a rupt în două”, încearcă astfel de lupte singur nu va reuși.

Limite - frământări/alteritate în gramatica personajului

Personajul principal al romanului *Viața pe un peron* este profesorul de istorie, care, ajungând la limitele sale, se frământă ca să poată rezista în aceea gară părăsită. O singură speranță are, că Eleonora va ajunge curând sau că se gândește la mare și la lumină. Personajul fiind unul narator-personaj, avem de-a face cu o perspectivă subiectivă asupra tuturor evenimentelor și, în același timp, și cu unicitatea perspectivei.

Ipostazele în care se pune acest personaj sunt multiple: este un simplu profesor de istorie, care ne dezvăluie pasiunile sale, este o mangustă imperfectă căreia din cauza imperfecțiunii sale îi e frică de cobra, este o îmblânzitoare de cobra, o ființă duală pe jumătate sfânt, pe jumătate șobolan. Personajul are totuși o parteneră, Eleonora. Ei s-au exilat din propriile „lumi”, deoarece îmblânzitorii de cobra și dresorii de câini au instalat o teroare în care ei nu mai pot trăi. Alegerea cea mai bună pentru ei era fuga de această teroare și, chiar dacă în această gară sau din această gară nu există evadare, totuși e mai bună decât ghearele regimului totalitar.

³³Jean Baudrillard, Marc Guillaume, *Figuri ale alterității*, trad. de Ciprian Mihali, Colectia „Studii”, Editura Paralela 45, Pitești București, 2002, p. 14.

Acknowledgement: *Această lucrare a fost publicată cu sprijinul financiar al proiectului „Sistem integrat de îmbunătățire a calității cercetării doctorale și postdoctorale din România și de promovare a rolului științei în societate”, POSDRU/159/1.5/S/133652, finanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.*

BIBLIOGRAFIE:

Bibliografia operei:

Paler, Octavian, *Viața pe un peron*, Editura Litera, Colecția *Jurnalul Național*, București, 2009.

Paler, Octavian, *Aventuri solitare*, Editura Albatros, București, 1996.

Bibliografia critică:

Baudrillard, Jean, Guillaume, Marc, *Figuri ale alterității*, trad. de Ciprian Mihali, Colecția „Studii”, Editura Paralela 45, Pitești București, 2002.

Burța-Cernat, Bianca, „Spovedanie într-o sală de așteptare”, în rev. *Observator cultural*, 6, nr. 23, 2005.

Chifu, Gabriel, „Narațiunea unui proces de conștiință”, Lecturi din contemporani, în rev. *Ramuri*, nr.5, 15 mai 1982.

Cordoș, Sanda, *Lumi din cuvinte. Reprezentări și identități în literatura română postbelică*, Editura Cartea românească, București, 2012.

Crihană, Alina Daniela, *Scriitorul postbelic și teroarea istoriei. Dileme și (re)construcții identitare în povestirile vieții*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române. București, 2013.

Durand, Gilbert, *Aventurile imaginii. Imaginați simbolică, imaginarul*, trad. de Anișoara Bobocea, Editura Nemira, 1996.

Glodeanu, Gheorghe, „Octavian Paler sautentațiaromanului parabolă (I.)”, în *Tribuna*, 8, nr. 28, 1996.

Glodeanu, Gheorghe, *Dimensiuni ale romanului contemporan*, Editura Gutinul, Baia Mare, 1998.

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.

Marcea, Pompiliu, „Eveniment literar”, în rev. *Contemporanul*, nr. 9, 26 februarie 1982.

Marcea, Pompiliu, *Atitudini critice*, Editura Cartea Românească, București, 1985.

Manu, Emil, „Asceza parabolii”, în rev. *România literară*, XV, nr. 25, 17 iunie 1982.

Marian, Barbu, *Aspecte ale romanului contemporan*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1993.

Martin, Mircea, „Morală parabolii”, în rev. *România literară*, XV, nr. 49, 2 decembrie 1982.

Moraru, Cornel, „Viața pe un peron”, în rev. *Vatra*, XII, nr. 4, 20 aprilie, 1982.

Muthu, Mircea, „Omul și cobra”, în rev. *Steaua*, XXXIII., nr. 3, 1982.

Sainte-Beuve, *Pagini de critică*, în românește de M. Roșca, Prefață de Elena Vianu, Editura de stat pentru Literatură și artă, București, 1958.

Sainte-Beuve, *Portrete literare*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1967.

Simion, Eugen, „Romanul parabolic”, în rev. *România literară*, XV., nr. 7, 11 februarie 1982.

Simion Eugen, *Scriitori români de azi*, vol III, Editura Cartea Românească, București, 1984.